

Klāt jaunais mācību gads, un stundās skolās tiks runāts arī par mūsu sabiedrības vērtībām, valsts vēsturi, par patriotismu. Iespējams, tagad, kopš notiek karš Ukrainā, patriotisms atkal ieguvis jaunu skanējumu.

Kas vispār ir patriotisms? Meklējot interneta tīmeklī, tam var rast dažādus skaidrojumus. Kāds saka, ka tā ir dzimtenes mīlestība, cieņa pret tautu, zemi, kopīgām vērtībām un arī valsti. Cits norāda, ka tas ir attiecsmes, rīcības un stājas kopums. Bet laikam jau patiesība tāda, ka katram vispirms sev jādefinē, kas ir patriotisms viņam.

Aizdomāties par tēmu – patriotisms – nācās pēc pasākuma, kas 17.jūnijā notika pie Amatas stacijas topošajā piemiņas vietā politiski represētajiem.

Tolaik Latvijas Politiski represēto biedrības valdes loceklis Kārlis Bērziņš uzrunā norādīja, ka jādama, kā par šiem notikumiem vēstīt bērniem un jauniešiem: “Lielais vairākums te sanākušo ir politiski represētie, pensionāri, gados veci cilvēki. Kas notiks pēc gadiem desmit, kad šo cilvēku vairs nebūs? Tāpēc vērsos pie pašvaldībām, Saeimas deputātiem, norādot, ka mums ar patriotisko audzināšanu izglītības sistēmā sagājis pamat-

gā dēļ! Kur ir jaunatne? Tās nav! Viņu te nebūs, kamēr šādos pasākumos nebūs izglītības nodaļas vadība, skolu direktori, pirmsskolas izglītības iestāžu vadītāji. Ja nav jāiet viņiem, tātad nav jāiet arī skolotājiem, un, ja nav viņu, – nav jāiet bērniem, skolēniem.”

Līdzīgas domas viņš pauda jau iepriekš kādā sarunā ar “Druvu”, norādot arī uz to, ka parasti šajos gadījumos visi aizbildinās – nevar taču pavēlēt piedalīties pasākumā. Taču K.Bērziņš uzsver, ka ir citas metodes, kā pārliecināt, iedvesmot, no kurām galvenā ir personīgais piemērs: “Bet redzam, ka no skolu pusēs tā pietrūkst! Patriotiskajai audzināšanai valsts līmenī pievērs pārāk mazu uzmanību, ja vispār par to tiek domāts.”

Pēc notikuma pie Amatas sta-

Visam jāsākas ģimenē

cijas vēlmi paust viedokli izteica Cēsu novada Līvu pirmsskolas izglītības iestādes vadītāja Antra Gabranova, un arī tagad viņa saka, ka savu pārlicību nav mainījusi. Viņa nepiekrīt K. Bērziņa paustajam, jo uzskata, ka patriotisms, savas zemes mīlestība, vēstures zināšana ir lietas, kas jāaudzina ģimenē, mājās: “Tieši tāpat kā ieaudzinām vājdzību no rīta iztīrīt zobus, pateikt paldies pēc ēšanas, kā ieaudzinām vērtības, ko ģimenē uzskatām par svarīgām. Jāsāk ar ģimeni. Tāpēc 17.jūnija pasākumā ņemu līdzi mazmeitu, lai viņa uzdotu jautājumus un es varētu viņai atbildēt.”

A.Gabranova atklāj, ka pēc pasākuma piegājusi klāt minētajam kungam un jautājusi: kur tad ir šo izsūtīto ģimeņu bērni, mazbērni? Kāpēc viņu nav? Ja nav viņu, kāpēc pārmet citiem.

“Uzskatu, ka tādi pārmetumi ir pilnīgi nevietā, ar varu neko uzspiest nevaram. Tāpēc jo īpaši mani pārsteidza K.Bērziņa un vēl

kāda politiski represētā norāde, ka, ja būtu “krievu laiki”, tad te visi būtu sadzīti un stāvētu! Kā tad sanāk, ar vienu vārdu mēs šos “krievu laikus” nonicinām, saprotam, cik daudz ļaunuma mūsu tautai tajos nodarīja, bet no otras – sakām, ka tie der par piemēru. Mēs atceramies laikus, kad bērni bez ierunām piedalījās padomju varu slavinošos pasākumos, mēs paši tikām uz tādiem dzīti. Toreiz katrs tikai gaidīja, kaut viss ātrāk beigtos, jo nevienam tas nebija interesanti. Skolotāji bija satraukušies, lai tikai kāds bērns ko nepareizu nepasaka, neizdara. Vai tas tiešām bija labi un pareizi un tādas metodes derētu arī tagad?” saka A. Gabranova.

Viņa atkal un atkal pauž pārlicību, ka visām šīm lietām, kas saistās ar patriotismu, piederību,

kā karoga izlikšanai pie mājas, baltā galdauta svētku svinēšanai, valsts vēstures godināšanai jāsākas tikai un vienīgi ģimenē: “Ja tas tiks izdarīts, skolā ar bērniem būs jēgpilnāk strādāt. Mēs varam skolā runāt, varam vest bērnu uz šādiem pasākumiem, bet, ja viņam mājās par to nerunā, iespējams, pat iesmej par tiem, kā lai bērns saprot, kas ir un kas nav pareizi.

Visam jāsākas ģimenē, piemēram, kopīgi aizejot uz kādu no atceres pasākumiem, noskatoties filmu “Melānijas hronika”, lai bērns sāk domāt, jautāt. Bērns iemācās, tikai kaut ko pārdzīvojot, piederības sajūta veidojas, ja to praktizē ikdienā. Tā ir un paliks mana pārlicība.” □

Būt piederīgiem valstij, sabiedrībai, vēsturei

Cēsu Pastariņa sākumskolas vēstures skolotāja **ĪRA RASS** norāda, ka bērns skolā ir savas ģimenes spogulis: “Ģimene ieliek bērnam ne tikai morālo, tikumisko, ētisko, estētisko, bet arī patriotisko vērtību pamatu. Viss sākas ar ģimeni, nevar visu pieprasīt tikai no skolotājiem. Mainīt cilvēku nav iespējams, var mainīt uztveri. Tāpat ir ar bērnu. Tā ir ļoti smalka lieta. Bērni ir kā puķes plāvā, katrs ar savu smaržu un krāsu. Viņi ir atvērti, zinātkāri, radoši un lielākā daļā zinoši par elementāriem jautājumiem savas valsts vēsturē. Skolas uzdevums ir skaidrot, konkretizēt, analizēt vēsturiskās situācijas, lai kopā ar bērnu nonāktu pie secinājuma par esošo faktu. Mēs esam nepilni divi miljoni starp vairāk nekā septiņiem miljardiem pasaules iedzīvotāju. Mums ir sava zeme, valsts, kultūra, valoda. Fantastiski! Tas ir jānovērtē! Un jāmāca bērniem to novērtēt!”

Cēsu novada pašvaldības jaunatnes lietu speciāliste **IVETA JERMOLĀJEVA** norāda, ka viss sākas ar mazumiņu, lai ietu plašumā: “Sākumā bērns mācās piederību, tradīcijas, tur vēl nav stāsts par patriotismu, viņš vienkārši mācās piederību savai ģimenei, atbildību pret to. Tālāk

jau varam runāt par piederību savai izglītības iestādei, pilsētai, un tad jau nonākam līdz valstiskuma mērogam.

Desmit gadus strādāju Cēsu Jauniešu mājā, redzu, ka ir dažādi periodi, dažādi jaunieši, un katram bijuši savi uzsvāri. Bijis laiks, kad jaunieši domāja plaši, proti, kas ir sabiedrība, kurā viņš iekļaujas, bet kādā brīdī uzsvārs vairāk ir uz sevi, tas vairāk raksturīgs šim laikam. Galveno vietu ieņem jaunietis kā personība, viņa domas, idejas, ko viņš var dot sabiedrībai. Ja nevar atrast sevi kā personību, ir grūti dot tālāk citiem, bet, ja atrasta šī “es” sajūta, jaunietis sāk domāt, kā var būt noderīgs sabiedrībai. Katrā ziņā jaunieši, kuri iesaistās Jauniešu mājas aktivitātēs, grib izdarīt ko jēgpilnu, viņi zina vēsturisko kontekstu, apzinās sevi, un, izjūtot piederības sajūtu savai pilsētai, jūt piederību savai valstij.”

Cēsniņš **ALDIS**, kura ģimenē aug divi dēli, saka, ka uz patriotismu jāskatās atbilstoši konkrētajam laikam un nedrīkst ieslīgt kādā noteiktā vērtējumā: “Viss šai dzīvē mainās. Sekojot līdzi notikumiem Rīgā, kur no gāza okupāciju slavinošo piemiņkli, redzējām, ka tur bija daudz jauniešu ar valsts karogiem, un tā nebija kāda izrādīšanās, viņi tur bija ar savu pārlicību! Man gribētos teikt, ka šo-

brīd būt patriotam ir *trendīgi*, kā tagad mēdz teikt. Bet mēs arī nevaram prasīt, lai šie jaunie patrioti ir klāt visos atceres pasākumos, kādu mums Latvijā ir pārlietu daudz. Piekrītu, ka bērniem jāzina vēsture, bet jāsaprot viena būtiska lieta. Jaunieši skatās uz priekšu, bet mēs nezin kāpēc gribam, lai viņi nemitīgi raugās atpakaļ uz notikumiem, kas bijuši. Ja vēlamies viņus redzēt piemiņas pasākumos, jāmeklē jauni veidi, kā par to runāt, lai jaunieši justos tur piederīgi, bet patlaban man gribētos teikt, ka viņi tur sevi neredz. Tas nav viņiem! Manuprāt, lielisks piemērs Cēsīs ir 11.novembris, Lāčplēša diena! Redzam, ka tur ir simtiem jauniešu, viņi nav sadzīti ar varu, viņi paši ar prieku iet lāpu gājienā, iet nolikt sveces Latvijas kontūrā, viņi ir piederīgi šim notikumam. Kaut kas viņos notiek, kaut kas viņos paliek, un tas ir iemesls ģimenē kopā pie svētku galda par to runāt. Vai līdzi jušana basketbolā, kā tikko spēlēja Latvija – Turcija, vai pasaules čempionātā hokejā, kur visi kopā dzied himnu, kur iet ar karogiem, vai tas nav patriotisms? Saprotu, ka atšķirīgām paaudzēm ir atšķirīgi uzskati par patriotismu, taču mēs nedrīkstam uzspiest tikai savu patiesību!” □

Patriotisms un Jaunsardze

Patriotisms sākas ģimenē, atzīst pieredzes bagātais Jaunsardzes instruktors ARNOLDS BAHMANIS.

“Ir izaugusi paaudze, kas jau augusi neatkarīgā Latvijā, kurai nav vēsturisko aizspriedumu, kuriem bērniem nebija kādu aizliegtu tēmu attiecībā uz valsts vēsturi, notikumiem. Ģimenēs viņiem par to stāstīts, un viņi par to runā ar saviem bērniem. Tas ir pareizais ceļš, esmu pārliecināts, ka par vēsturi, patriotismu jāsāk runāt tieši ģimenē. Ja tas tiks darīts, bērni, jaunieši būs zinoši, saprotoši, izpratoši, viņiem vairs nav jāuzdod jautājumi par elementāriem vēstures jautājumiem. Protams, situācijas ir dažādas, ģimenes ir dažādas, bet man rodas iespaids, ka par valstij un mums visiem svarīgiem notikumiem runā vairāk,” vērtē A.Bahmanis.

Jaunsardzes programmā norādīts, ka 3. līmenī 14 un 15 gadus veci skolēni attīsta un nostiprina valstiskuma apziņu un piederības izjūtu Latvijai, mācās uzņemties atbildību par sevi, savu ģimeni, kopienu un valsti. Ir apmācību tēma “Cilvēks – novads – valsts”, kurā jaunsargi attīsta pilsonisko apziņu, diskutējot par vietējā un valsts mēroga notikumiem, vēsturi, simboliem. It kā tieši patriotisma tēmām nav atvēlēts pārāk daudz vietas, taču instruktors norāda, ka par tām tiek runāts ļoti bieži. Īpaši, ja tuvojās tādi zīmīgi datumi kā 11. un 18.novembris, 4.maijs, bet par

vēsturi, tautai un valstij nozīmīgiem datumiem runā arī ikdienā, tiekoties mācību klasē vai dodoties pārgājienos. Runājot par dzimtas vietas vēsturi, gribot negribot tā sasauca ar visas valsts vēsturi, tāpat kā Latvijas armijas vēsturi nevar skatīt atrauti no citiem notikumiem.

“Protams, arī instruktoram jābūt zinošam, jo mūsu valsts, tautas vēsture nav vienkārša, viegli sapīties datumos, gadu skaitļos, citos faktos, īpaši, kad tiek runāts par Brīvības cīņām.

Taču ļoti būtiska ir arī dalība dažādos patriotiskos pasākumos. Lāčplēša dienā kopā ar citiem ejam lāpu gājienā, un šāda klātbūtne piešķir pavisam citu nozīmi konkrētajam notikumam. Braucam arī ekskursijās, te katrs instruktors var izvēlēties, vai vienkārši apciemot kādu citu vienību, vai tomēr ar jauniešiem aizbraukt, teiksim, uz Kara muzeju, kādu vēsturiski nozīmīgu vietu, kur runāt par patriotismu, valsts vēsturi. Tomēr atkarīgu vēlreiz, ka visam ir jāsākas tieši ģimenēs, tad skolā, Jaunsardzē par šīm tēmām būs vieglāk runāt,” saka A. Bahmanis. □

Lappusi sagatavojis
JĀNIS GABRĀNS

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA “Cēsu Druva”.